

Statsminister Odvar Nordlis foredrag på fagligpolitisk konferanse i Oslo 28/2-1979.

For en regjering utgått av arbeiderbevegelsen må det viktigste politiske mål være full sysselsetting. For at dette ikke bare skal bli et teoretisk mål må den konkrete utformingen av politikken på de ulike områder ha som sitt hovedsiktemål å skape en samfunnsutvikling som kan trygge og øke sysselsettingen både på kort og lang sikt.

Siden 1973 har kampen for full sysselsetting stått sentralt i norsk politikk. Det internasjonale tilbakeslaget som fulgte etter oljeprisøkningen førte som kjent til at massearbeidsløsheten igjen ble en tragisk realitet i de fleste industriland.

- 2 -

Vi har i vårt land klart oppgaven med å holde oppe sysselsettingen gjennom hele denne vanskelige økonomiske perioden. Det er dette som er arbeiderbevegelsens og Regjeringens svar på påstanden om en "feilslått" politikk. Vil noen godta en slik betegnelse på en politikk som har holdt massearbeidsløsheten utenfor landets grenser^{og} samtidig gjort det mulig å sysselsette 150.000 flere mennesker i løpet av perioden 1975 - 1978?

Vil noen godta denne påstand om en politikk som har ført til at den samlede produksjon i vårt land steg med 20% fra 1974 - 1977.

Vil noen godta den nå så velbrukte påstand om en feilslått politikk når man vet at investeringene i fast kapital lå 30% høyere i 1977 enn i 1973?

Jeg reiser disse spørsmålene for å bringe en nød-

vendig balanse inn i det bildet som enkelte forsøker å skape av utviklingen de siste år. Jeg ønsker ikke å legge skjul på at vi står overfor store og vanskelige oppgaver. Den største oppgaven og den vanskeligste er å trygge sysselsettingen i norsk arbeids- og næringsliv også på lang sikt.

Det var i løpet av sommeren 1977 at det ble klart at det internasjonale konjunkturtilbakeslaget ville bli av lengre varighet enn forutsetningene som politikken bygde på. Dette var bakgrunnen for at Regjeringen fant det nødvendig med en omlegging av den økonomiske politikk - en tilstramming av politikken. Endringen innebar imidlertid ikke endring av målene - full sysselsetting er hovedmålet.

Stabiliseringstiltakene som er gjennomført de 2 siste år har hatt som oppgave å styrke vår evne til å konkurrere på det internasjonale marked.

La meg først skyte inn at konkurransedyne ikke alene avhenger av kostnadsnivå men også påvirkes av en rekke andre faktorer. Samtidig er det verd å være klar over at kostnadsnivået ved produksjonen av varer og tjenester ikke alene påvirkes av lønnsutviklingen, men også av en rekke andre kostnadselementer.

Men ikke desto mindre er det klart at kostnadsnivået i vårt land var kommet opp på et for høyt nivå internasjonalt sett. Når Regjeringen fant det riktig å foreslå innføring av pris- og inntektsstopp var det fordi Regjeringen fant denne løsning som den beste, alle forhold tatt i betraktning. Jeg innrømmer at pris- og inntektsstoppen er et meget drastisk tiltak.

For en regjering utgått av Arbeiderpartiet er retten

til frie forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår en sentral og anerkjent del av vårt demokratiske system. Å gå til en midlertidig suspensjon av den frie forhandlingsrett er ikke mulig uten at arbeidslivets parter aksepterer slike tiltak som nødvendig. Det er meget oppløftende å kunne konstatere hvilken ansvarsfølelse fagbevegelsen har vist i denne situasjon og samtidig hvilken konstruktiv vilje arbeidslivets parter har vist i arbeidet med å utforme det nødvendige regelverk for gjennomføringen av pris- og inntektsstoppen.

Utviklingen i 1978 viser nå klart at de tiltak som Regjeringen har satt i verk virker etter sin hensikt. Vi er på rett vei mot bedre balanse i norsk økonomi. Underskuddet overfor utlandet er gått ned fra hele

26 milliarder kroner i 1977 til 10 - 11 milliarder i fjor. En årsak til denne gledelige utvikling er at importen har gått sterkt ned fra 1977 til 1978.

Den viktigste årsak til denne nedgangen er at tiltakene for å begrense det private forbruk har hatt virkning. Men når utenriksregnskapet i 1978 ble så mye bedre enn vi trodde for ett år siden, er ikke dette bare fordi vi strammet inn på importen fra utlandet. Det har også vært en gledelig oppgang i norsk eksport. Den tradisjonelle vareeksport økte samlet med 5 - 6 % fra 1977 til 1978. Dette viser at vi har vært i stand til å utnytte de avsetningsmuligheter som eksisterer internasjonalt.

En rapport fra OECD om Norges økonomi viser at de

økonomisk-politiske tiltak som Regjeringen har satt i verk har hatt positiv virkning for vår eksportindustri. Ifølge rapporten har kostnadene pr. produsert enhet i norsk industri sammenliknet med våre viktigste handelspartnere vist en forbedring på 4,5 %.

Vi har nå lagt bak oss 1/3-del av den 15-måneders-perioden som pris- og inntektsstoppen skal vare.

Regjeringens mål for prisutviklingen er å redusere stigningen

Det er et mål i seg selv å få eliminert forventningene om høy prisstigning fordi disse forventningene i seg selv er prisdrivende.

Mulighetene for å nå målet om 4 % prisstigning er betinget av flere usikre faktorer, bl.a. importprisutvikling og spørsmålet om inntektsstoppen virker effektivt og derved demper kostnadsveksten.

Utviklingen etter innføringen av pris- og inntektsstoppen gir oss grunn til optimisme. Siden prisstoppen ble innført i september har prisene steget med bare 0,2 %. Det siste året, altså fra januar -78 til januar 1979 steg konsumprisindeksen med 5,7 %. Det er grunn til å merke seg at dette er det laveste stigningstall vi har

hatt på 10 år. Utviklingen viser at pris- og inntektsstoppen i det store og hele er lojalt fulgt opp og respektert av den enkelte, av bedrifter, av alle de som i sitt daglige virke må tilpasse seg de til dels rigorøse bestemmelser som et slikt virkemiddel gjør det nødvendig å ta i bruk.

Alt i alt er vi nå på veg mot det nødvendige stabile grunnlag for en mer offensiv politikk.

Den viktigste oppgaven i norsk økonomi og norsk politikk som vi etter hvert må samle oss om, er å stimulere produksjon og eksport i de konkurranseutsatte næringer, i første rekke industrien. Det er bare ved å styrke slik produksjon at vi vil kunne holde oppe den høye import vi trenger til vårt produksjonsliv og vårt daglige forbruk.

Dette angår ikke bare arbeidsplassene i de konkurranseutsatte næringer selv. I en videre sammenheng er dette et spørsmål om å trygge arbeidsplasser i hele det norske samfunnet.

Hvis vi i årene framover fortsatt skal kunne holde massearbeidsløsheten utenfor våre grenser, og dessuten ta inn nye årskull og andre nye arbeidssøkere, må vi ha det reelle grunnlag i en økt produksjon og avsetning i de konkurranseutsatte næringer.

Ansvar for utforming av produkter, produksjonsplaner, markedsføring, nødvendige bedriftsinvesteringer osv. ligger i den enkelte bedrift. Men myndighetene har et betydelig ansvar for de rammebetingelser som bedriftene arbeider under.

- 2 -

Regjeringen vil etter hvert fremme en rekke forslag og tiltak for å styrke bedriftenes muligheter til å utvikle sin virksomhet. Det gjelder i kredittpolitikken hvor vi vil oppmuntre til at kreditmidler kanaliseres til bedriftenes investeringer. Videre vil vi bidra til at bedriftene også kan styrke sine finansielle ressurser. En bedrift med en sterk finansiell stilling er en tryggere arbeidsplass, og en bedre bedrift for landet, enn en finansiell svak bedrift. Regjeringen vil fortsatt føre tilsyn med at økt finansiell styrke i bedriftene ikke blir fulgt av urimelige høye utdelinger av utbytte og andre godtgjørelser til eiere og andre ledende grupper.

Den offentlige bistand og medvirkning til norske eksportframstøt og markedsføring i utlandet vil bli forsterket.

- 13 -

Dette er et område som etter hvert er blitt en viktigere del av næringspolitikken.

Videre vil Regjeringen gå inn for et forsterket offentlig medvirkning til forskning og utviklingsarbeider knyttet til industriell virksomhet. For at en industri skal være konkurransedyktig må den teknologisk til enhver tid være på høyden. Til dette kreves en større innsats til forskning og utvikling enn den enkelte bedrift ofte selv makter. Derfor må myndighetene følge opp denne viktige oppgaven. Vi har etablert gode samarbeidsordninger mellom forskningsmiljø og industri og myndigheter i Norge, og dette vil vi bruke til den forsterkede innsatsen.

Pris- og inntektspolitikken er også en viktig side av bedriftenes rammebetingelser. Vi har i løpet av 1978

vunnet tilbake noe av det vi tapte i form av en for høy kostnadsøking i Norge i de foregående årene. I 1979 vil vi kanskje vinne enda mer tilbake. Det er viktig at de gevinster vi her har oppnådd ikke blir skusjet bort. Det er i det lange løp til skade for lønnstakerne i vårt arbeidsliv, både fordi det går ut over deres realinntekter og fordi det går ut over tryggheten ved deres jobber, om vi igjen skulle få en pris- og kostnadsøking som er vesentlig høyere enn de landene vi konkurrerer med.

Det ser ikke ut til å være noen fare for at Norge behøver å redusere sin materielle levestandard i årene framover. Vi ligger på et høyt nivå, og vi kan regne med å fortsatt være på et høyt nivå hvis vi stiller oss fornuftig. Men mulighetene for betydelige økinger utover dagens nivå

er begrenset i de første årene, ser det ut til. De internasjonale vekstmulighetene gjør det ikke mulig å regne med noe annet.

Derfor må også inntektspolitikken tilpasses dette forhold. De fleste vanlige inntektstakergrupper vil neppe kunne regne med noe særlig øking i sin kjøpekraft. Om en gruppe skulle prøve å bryte ut, vil dette ikke kunne føre fram. Tvert imot et slikt signal vil kunne være med på å ødelegge grunnlaget for den solidariske inntektspolitikk som vi nå trenger.

De begrensede muligheter til en reell øking i kjøpekraften vil bli forbeholdt de gruppene som trenger det mest. Dette er i god samsvar med solidaritetstradisjonene i norsk

arbeiderbevegelse. Det dreier seg om de av våre pensjonister som har minst å rutte med, og det dreier seg om barnefamilier og enkelte lavinntektsgrupper i ulike næringer.

Spørsmålet mange reiser seg nå er hva som skal skje fra nå og frem til utløpet av pris- og inntektsstoppen. Fra Regjeringens side har vi ved flere anledninger gitt uttrykk for at vi sammen med arbeidslivets parter vil medvirke til å forberede overgangen til "normale" forhold etter årsskiftet 1979/80. Samarbeid mellom myndighetene og partene må skje på frivillig basis. Det er på dette grunnlag Regjeringen har innledet drøftinger med organisasjonen innen rammen av Regjeringens kontaktutvalg. Med basis i

Kontaktutvalget er det satt ned et utvalg under finansministeren.

En undergruppe vil drøfte de ulike sider ved lavtlønnsproblemet som sammen med andre sider av inntektsutviklingen vil stå sentralt under de videre drøftinger mellom myndighetene og partene. Dersom partene skulle ønske en form for oppgjør der staten deltar, vil Regjeringen være innstilt på dette. Det er likevel grunn til å understreke at den nåværende økonomiske situasjon setter grenser for de direkte økonomiske bidrag som fra Regjeringens side kan komme på tale i forbindelse med et slikt oppgjør.

Alt i alt har vi grunn til å se med rimelig optimisme på utviklingen for norsk økonomi. I fjor stod vi overfor den vanskelige, krevende og usikre oppgaven å stabilisere en økonomi som var preget av altfor høye underskudd i utenriksøkonomien og for sterk øking i priser og kostnader. I dag kan vi slå fast at den kanskje mest krevende oppgaven ligger bak oss. Det må fortsatt vises varsomhet, moderasjon og sunt vett i inntektspolitikken og i den økonomiske politikken generelt. Men foran oss har vi muligheter til å vinne fram med økte avsetninger av gøde norske produkter på de internasjonale markeder. Vi har videre muligheter

til å vinne tilbake den del av vårt eget innenlandske marked hvor utenlandske produsenter i noen år har kunnet underby dyre norske varer. Selv om veksten i den internasjonale økonomien ikke er stor, er det en viss vekst, og det er opp til oss selv å bruke de mulighetene som her foreligger til å skape det reelle grunnlag for å trygge norske arbeidsplasser, og å legge grunn for en videre utvikling av velferdssamfunnet.

Det er ved gjennomføringen av denne oppgaven vi skal gi det endelige bevis for at det ikke er noen feilslått politikk Den norske regjering fører.